

Handläggare

Annika Risel, Åsa Eckhardt,
Petter Bergeå, Johanna Roto,
Anders Norrlid, Åsa Härkegård,
Monika Lind

Till

Utbildningsnämnden
2023-04-27

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för utbildningsnämnden

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden fastställer underlaget till budget för 2024 med inriktning 2025 – 2026. Underlaget överlämnas till kommunstyrelsen.
2. Utbildningsnämnden godkänner det reviderade funktionsprogrammet för skollokaler, bilaga 4.3.
3. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

I underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 beskriver och analyserar förvaltningen de kommande årens utveckling och konsekvenserna för staden. Analyserna är viktiga underlag i arbetet med stadens budget 2024 och lyfter strategiskt viktiga utvecklingsområden och utmaningar inför framtiden.

I ärendet redogör förvaltningen för utmaningar och strategiska satsningar under den kommande treårsperioden.

Verksamhetens utmaningar beskrivs utifrån de tre övergripande målen goda skolresultat, en likvärdig skola och en effektiv verksamhet. I bilaga 3 och 4 redogör förvaltningen för de långsiktiga utmaningarna inom kompetens- och lokalförsörjning.

Bilagor

1. Bilaga 1 UtbN 2024–2026
2. Bilaga 2 UtbN Schablonggrundande samt interkommunala barn och elever 2024–2026

3. Bilaga 3 Kompetensförsörjningsplan 2024–2026
4. Bilaga 4 Lokalförsörjningsplan 2024–2026
5. Bilaga 4.1 Lokalförsörjning för grundskolan 2024–2040
6. Bilaga 4.2 Lokalförsörjning för gymnasieskolan 2024–2040
7. Bilaga 4.3 Funktionsprogram kortversion

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för utbildningsnämnden.....	1
2 Kommunfullmäktiges inriktningsmål	3
2.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	3
2.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	3
2.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla.....	4
3 Nämndens verksamhetsområde	4
4 Sammanfattande ekonomisk analys	20
4.1 Drift	20
4.2 Investeringar	27
4.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	27
5 Lokalförsörjningsplan.....	28
6 Övriga redovisningar	28

2 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Grundsärskolan och gymnasiesärskolan byter den 2 juli 2023 namn till anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola. I texten används genomgående de nya namnen på skolformerna.

2.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

Strategiska satsningar

- Genomföra insatser för att förbättra resultaten i årskurs 6 genom att utveckla undervisningskvaliteten i låg- och mellanstadiet och arbeta med övergångar och tidiga insatser.
- Genomföra riktade insatser utifrån skolors och elevers behov med utgångspunkt i det systematiska kvalitetsarbetet.
- Stärka skolors kompetens kring elever i behov av stöd och särskilt stöd samt tillgängliggöra lärmiljöerna för att möta dessa behov.
- Förstärka former för samverkan med Region Stockholm kring elever med psykisk ohälsa samt strategiskt utveckla och följa upp arbetet utifrån kommande handlingsplan och målbild kring god och nära vård.
- Utveckla tydliga samverkansöverenskommelser med stadsdelsförvaltningar, regionen och polisen samt följa upp dem bättre, med extra fokus på områden med stora utmaningar.
- Erbjuder personal inom anpassad grundskola riktad kompetensutveckling samt öka antalet förstelärare inom skolformen.
- Se över ersättningsnivåerna inom staden för elever inom olika behovsgrupper som skiljer sig åt mellan anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola.
- Genomföra insatser för att stötta skolorna med rekrytering av lärare inom bland annat matematik, NO och speciallärare.

2.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

Strategiska satsningar

- Minska klimatpåverkan från skolmåltiderna och öka andelen ekologiska livsmedel.
- Skapa förutsättningar för skolorna att implementera stadens miljökrav (genom upphandlingar).
- Öka skolornas källsortering och återbruk, och minska användningen av plast.
- Fasa ut skadliga kemikalier från skolverksamheten.
- Stärka arbetet för klimatanpassade skollokaler och skolgårdar.

2.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

Strategiska satsningar

- Prioritera åtgärder för att möta en utveckling med vikande intäkter och ökade kostnader.
- Fortsätta insatser för att motivera fler elever att söka yrkesprogram genom ökad branschsamverkan, kommunikationsinsatser och studie- och yrkesvägledning.
- Hantera att lönekostnadsökningen kan bli högre de kommande åren jämfört med närmast föregående år. Även 2024 väntas kraftigt ökade kostnader för pensioner till följd av höjt basbelopp.
- Prioritera tydligt mellan och inom lokalprojekt för att hålla nere kostnader.
- Ta fram nya och relevanta nyckeltal för styrningen av stadens lokalförsörjning utifrån rådande förutsättningar, ramar och kravställningar. Dagens riktlinje om en kostnad på 30 000 kronor är inte tillämpbar.
- Undersöka alternativa sätt att hantera markreservationer och utredningar relaterade till detaljplanprocesser, så dagens skolpeng i sin helhet kan användas till dagens skolverksamhet.
- Genomföra en översyn av finansieringen av klimatåtgärder kopplade till stadens mark och fastigheter.
- Genomföra upphandling av delar av skolplattformen.

3 Nämndens verksamhetsområde

Ansvar och verksamhetsområden

Utbildningsnämndens ansvar omfattar såväl ett hemkommunsuppdrag som ett huvudmannaupdrag. Hemkommunsuppdraget omfattar samtliga elever som är folkbokförda i Stockholms stad. Huvudmannaupdraget omfattar den kommunala skolan.

Hemkommunsuppdraget

Utbildningsnämnden ansvarar för att säkerställa att barn och unga från Stockholm har tillgång till ett brett utbud av utbildningsplatser inom grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

För grundskola och gymnasieskola innebär hemkommunsuppdraget att betala bidrag för alla stockholmselever oavsett huvudman, och att bidra till insyn i alla huvudmäns verksamhet. Uppdraget omfattar även viss myndighetsutövning för elever i alla skolor oavsett huvudman, såsom beslut kring anpassad grund- och gymnasieskola (tidigare särskola), tilläggsbelopp för elever med behov av särskilt stöd och skolpliktsbevakning.

Tabell 1: *Antal folkbokförda elever 2023*

	Totalt	Därav i stadens skolor	Därav i andra huvudmäns skolor
Grundskola och anpassad grundskola	105 101	77 683	27 418
Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola	29 908	12 022	17 886
Summa	135 009	89 705	45 304

Källa: *Utbildningsnämndens verksamhetsplan 2023*

Huvudmannauppdraget

Som huvudman för den kommunala verksamheten har utbildningsnämnden ansvar för alla aspekter av att bedriva skolverksamhet. Nämnden är huvudman för kommunala fritidshem, grund- och gymnasieskolor samt anpassade grund- och gymnasieskolor (tidigare grundsärskola respektive gymnasiesärskola).

Tabell 2: *Antal elever i stadens skolor 2023*

	Totalt	Därav från Stockholm	Därav från andra kommuner
Grundskola och anpassad grundskola	79 493	77 683	1 810
Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola	18 728	12 022	6 706
Summa	98 221	89 705	8 516

Källa: *Utbildningsnämndens verksamhetsplan 2023*

Viktiga omvärldsfaktorer

Demografi

Förvaltningens verksamhet och ekonomi är starkt beroende av den demografiska utvecklingen. Huvuddelen av nämndens budget baseras på ett av kommunfullmäktige bestämt belopp per elev, för respektive skolform. När antalet elever ökar i en skolform ökar också nämndens budgetram. När antalet elever i stället minskar så minskar budgetramen.

För skolor som drivs i egen regi varierar intäkterna på samma sätt. Samtidigt är framför allt lokalkostnaderna svåra att påverka på kort sikt.

De senaste åren har elevantalsframskrivningarna justerats ned år för år. Ytterligare nedjusteringar gjordes 2022. Förvaltningen bedriver ett omfattande arbete för att anpassa både lokalplanering och verksamhet till de nya förutsättningarna.

Kriget i Ukraina

Sedan kriget bröt ut den 24 februari 2022 har staden placerat 812 ukrainska elever i grundskola/anpassad grundskola och 151 i gymnasieskola/anpassad gymnasieskola. Migrationsverkets prognoser för antal ukrainska flyktingar de närmaste åren är mycket osäkra. Erfarenheter av ett större mottagande finns sedan tidigare. Om det blir aktuellt finns

en beredskap i staden för att ställa i ordning ytterligare lokaler och att starta upp nya förberedelseklasser med kort varsel.

Beredskap

Det förändrade säkerhetsläget i Europa innebär ökade krav på förvaltningens beredskapsarbete. Under 2023 initieras en rad uppdrag för att stärka beredskapen på skolorna och central förvaltning. Arbetet är långsiktigt och kommer att kräva resurser under de kommande åren – både i form av kompetens på central förvaltning och genom att skolledningar och andra nyckelgrupper avsätter tid och personella resurser.

Samarbetet med stadsledningskontoret är betydelsefullt för arbetet med att stärka beredskapen.

Konjunkturläget

Förvaltningens kostnader är starkt beroende av den makroekonomiska utvecklingen, främst räntor, priser och löner. Det senaste årets utveckling av ekonomin innebär stora utmaningar för såväl skolorna som förvaltningen.

Så arbetar utbildningsförvaltningen

Förvaltningens utmaningar beskrivs under tre övergripande mål: *goda skolresultat*, *en likvärdig skola* och *en effektiv skolverksamhet*.

Centrala verktyg för att arbeta mot målen är:

- *Det systematiska kvalitetsarbetet*, som innebär att alla aspekter av verksamheten följs upp, analyseras och – när det behövs – utvecklas.
- *Samverkan* med andra delar av stadens verksamheter och med andra myndigheter.
- *Kompetensförsörjning* så att verksamheten har den personal den behöver för att på ett effektivt sätt kunna erbjuda en utbildning som ger alla elever goda förutsättningar att utvecklas och lära.
- *Lokalförsörjningen* är central för att staden ska kunna tillgodose behovet av utbildning i hela staden, och har också stor betydelse för verksamhetens ekonomi på kort och lång sikt.
- En ändamålsenlig *ekonomistyrning* för att säkerställa att resurser fördelas dit de behövs bäst, och där också används på bästa möjliga sätt.

Grundskola

Grundskolans utmaningar beskrivs i det följande utifrån de tre övergripande målen *goda skolresultat*, *en likvärdig skola* och *en effektiv verksamhet*.

Goda skolresultat

Betygsresultaten i årskurs 9 har legat på en stabil nivå sedan 2018, trots ett stort flyktingmottagande 2015 och senare års pandemi. Glädjande är en positiv utveckling de senaste åren på Järva. För samtliga betygsmått rör det sig om höga nivåer ur ett historiskt perspektiv. Resultaten exklusive nyanlända i årskurs 9 har också varit stabilt.

Tabell 3: *Betygsresultat totalt 2016–2022, årskurs 9 (inom parentes riksgenomsnittet)*

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andel behöriga till yrkesprogram (%)	82,4 (83,1)	84,7 (82,5)	86,9 (84,4)	87,4 (84,3)	87,8 (85,6)	88,4 (86,2)	88,1 (85)
Andel som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen (%)	74,4 (71,9)	78,4 (74,1)	79,2 (75,6)	80,5 (75,5)	79,8 (76,1)	79,5 (76,1)	80,2 (74,1)
Genomsnittligt meritvärde	239 (224)	242 (224)	246 (229)	250 (230)	250 (231)	24 (232)	249 (229)

Utmaningar

Det finns en nedåtgående trend för betygsresultaten i årskurs 6 sedan 2016, bortsett från det genomsnittliga meritvärdet. Även i årskurs 6 är resultatspridningen utifrån socioekonomiska förutsättningar fortsatt stor och har varit på ungefär samma nivå sedan 2017.

 Tabell 4: *Betygsresultat årskurs 6, 2016–2022 (inom parentes riksgenomsnittet)*

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andel behöriga till yrkesprogram (%)	89	87,6	86,8	86,6	85	86,8	85,7*
Andel som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen (%)	82,1	81,5	78,7	77,6	76,2	76,6	75,7
Riksgenomsnitt	(79,2)	(77,7)	(77,1)	(73,9)	(73,5)	(73,7)	(72,4)
Genomsnittligt meritvärde (16 ämnen)	224	224	223	228	227	231	229*
Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)				237	236	240	239*

*Dessa siffror är exkluderat en skola där det inte finns korrekt redovisning.

Mot bakgrund av resultatutvecklingen i årskurs 6 läggs fokus på att utveckla undervisningens kvalitet och att prioritera låg- och mellanstadiet där tidiga insatser utifrån elevens behov är avgörande för att lyckas. En viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet är att ha ett F–9-perspektiv när det gäller progression i elevernas kunskapsutveckling. Det handlar om att se till att eleverna har med sig det de ska kunskapsmässigt från olika årskurser och stadier och att återkoppling görs mellan stadier för att säkerställa övergångarna.

Att elever upplever trygghet och studero i skolan är förutsättningar för att kunna prestera så bra som möjligt. Skolan ska systematiskt analysera och arbeta främjande, förebyggande och åtgärdande för att öka elevernas trygghet och studero i alla skolformer och årskurser. Arbetet fortsätter med att främja och utveckla normkritiska arbetssätt och förstärka det våldspreventiva arbetet utifrån framtagna handlingsplaner och etablerade lektionsprogram.

Arbetet med en förutsägbar, strukturerad och varierad undervisning behöver fortsätta för att gynna alla elevers möjligheter till lärande och utveckling. Studero skapas av motiverande undervisning som är anpassad utifrån elevernas behov. Ett utvecklingsområde är att öka elevers delaktighet när det gäller hur de upplever sin skola och undervisning.

Prioriteringar

- Följa resultatutvecklingen i årskurs 6, utveckla undervisningskvaliteten i låg- och mellanstadiet och arbeta med övergångar och tidiga insatser.
- Förbättra systematiken i att göra eleverna delaktiga i att utvärdera sitt eget lärande som ett analysunderlag för att utveckla undervisningen.

En likvärdig skola

Utmaningar

Ökad likvärdighet och en jämlik skola är en av förvaltningens främsta prioriteringar. En långsiktig utmaning är den fortsatt stora resultatspridningen mellan skolor utifrån elevernas socioekonomiska förutsättningar som speglar boendesegregationen i staden.

Resultatspridningen mellan skolor i årskurs 9 utifrån elevernas socioekonomiska förutsättningar är fortsatt stor. Den har dock minskat något de två senaste åren och spridningen är för närvarande den minsta under den senaste tioårsperioden.

Tabell 5: *Betygsresultat, årskurs 9, 2020–2022 efter skolans socioekonomiska index (kvartiler), genomsnitt av skolresultat (ovägt medelvärde).*

	Andel behöriga till yrkesprogram (%)			Andel som uppnått kunskaps-kraven i samtliga ämnen (%)			Genomsnittligt meritvärde		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Kvartil 1 (lägst index)	94,9	95,6	96	89,4	90,9	92,2	269	271	274
Kvartil 2	91,5	91,2	89	84,8	84,3	82,5	256	255	254
Kvartil 3	82,3	83,2	85,1	71,4	71,4	74,8	231	233	236
Kvartil 4 (högst index)	68,6	76,1	75,7	52,9	58	60,8	203	210	213

I socioekonomiskt utsatta områden är omsättningen av elever i skolorna generellt högre än i andra områden. Det medför en bristande kontinuitet i skolgången för eleverna och sämre förutsättningar för skolorna att arbeta långsiktigt.

Skolans kompensatoriska uppdrag innebär att hantera olikheter i elevernas förutsättningar. Det är en förutsättning för att skapa ökad likvärdighet. Förvaltningen prioriterar insatser mot särskilt utsatta områden och skolor med större socioekonomiska utmaningar. Att stärka och samordna samarbetet mellan skola, socialtjänst, region och polis utgör en viktig del i detta arbete.

En utmaning är att utveckla elevhälsoarbetet med fokus på det hälsofrämjande och förebyggande perspektivet och betona att detta utgör ett gemensamt ansvar för all personal på skolan. Fokus ska vara på att skapa tillgängliga och anpassade lärmiljöer som kan möta elever i behov av stöd och särskilt stöd, främja elevers skolnärvaro och elevers psykiska hälsa. Dessa utmaningar hänger ofta ihop.

Tillgången till det svenska språket skiljer sig åt mellan olika elevgrupper vilket inte ger

eleverna likvärdiga förutsättningar att lyckas i skolan. Det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet måste starta redan i förskolan. Samverkan kring detta samt övergången till skolan är av stor vikt. Det finns en ojämlikhet mellan stadens fritidshem gällande tillgång till behöriga lärare inom fritidshemmet. Förvaltningen behöver stärka fritidshemmet som komplement till skolan för ökad språk- och kunskapsutveckling. Detta gäller i synnerhet i områden med större socioekonomiska utmaningar.

Prioriteringar

- Genomföra riktade insatser utifrån skolors behov med utgångspunkt i det systematiska kvalitetsarbetet.
- Genomföra insatser för att stärka skolors kompetens kring elever i behov av stöd och särskilt stöd samt tillgängliggöra lärmiljöerna för att möta dessa behov, bland annat genom att bygga vidare på organisationen med särskilda undervisningsgrupper på olika nivåer.
- Förstärka former för samverkan med Region Stockholm kring elever med psykisk ohälsa samt strategiskt utveckla och följa upp arbetet utifrån kommande handlingsplan och målbild kring god och nära vård.
- Utarbeta långsiktiga strategier för att uppnå en högre grad av socioekonomiskt heterogena skolmiljöer, vilket bland annat kan omfatta översyn av skolorganisationen och var nya skolor ska byggas.
- Utveckla tydliga samverkansöverenskommelser med stadsdelsförvaltningar, regionen och polisen samt bättre uppföljning av deras effekter, med extra fokus i områden med stora utmaningar.
- Fortsätta utveckla Kulans webbplats samt verksamhets- och uppföljningssystem för att säkerställa en kontinuerlig drift. Utveckling behöver också ske för att möta en ökad efterfrågan från skolor, ett ökat intresse från kulturaktörer samt ett behov av att synliggöra utbudet på nya sätt för ökad användarnytta.

En effektiv verksamhet

Utmaningar

Grundskolorna står inför ekonomiska utmaningar de närmaste åren till följd av ökade kostnader främst gällande löner och lokaler. Samtidigt minskar elevantalet. Flera skolor kommer att behöva ställa om och anpassa sin organisation och verksamhet. För att skapa mer likvärdig undervisning i stadens skolor och en mer effektiv skolverksamhet ska det systematiska kvalitetsarbetet utvecklas, både på förvaltningsnivå och på skolnivå. En utmaning är att utveckla förmågan att analysera vilka insatser som ger effekt och att utifrån det rikta resurser utifrån behov. Systematiken behöver bygga på täta, kontinuerliga uppföljningar på elev- och gruppnivå där utgångspunkten är tidiga insatser. Fokus ska vara att öka kvaliteten i undervisningen utifrån elevens behov.

Alla skolor ska organisera för både en drifts- och utvecklingsorganisation och ha det systematiska kvalitetsarbetet som grund för ett kontinuerligt utvecklingsarbete där undervisningen ska stå i centrum. En välfungerande driftsorganisation ger förutsättningar för en välskött skola och är en förutsättning för utvecklingskapaciteten.

Förvaltningen fortsätter att ge stöd till skolorna i att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet. System, strukturer och underlag ska förfinas och ett fortsatt utvecklingsområde är bland annat att tillhandahålla goda analysunderlag till skolorna. Det finns ett behov av att i större utsträckning arbeta med konkreta processinriktade mål, effektkedjor och utveckla kvalitetskriterier för olika områden. Det behövs också modeller för att analysera kvaliteten i undervisningen.

Prioriteringar

- Förbättra tillgången till kvalitativa analysunderlag för skolorna samt ge stöd i att prioritera och sätta mål för verksamheten.
- Arbeta systematiskt för att samordna stöd och insatser från förvaltningen utifrån skolors behov samt följa upp effekterna av dessa.
- Definiera vad en välskött skola är och organisera stöd till skolor kring detta.

Anpassad grundskola

De utmaningar och prioriteringar som finns för grundskolan gäller även anpassad grundskola (byter namn från grundsärskola den 2 juli 2023). Det finns också särskilda utmaningar att lyfta för denna skolform.

Den anpassade grundskolans utmaningar beskrivs i det följande utifrån de tre övergripande målen *goda skolresultat*, *en likvärdig skola* och *en effektiv verksamhet*.

Goda skolresultat

Utmaningar

Kunskapsuppdraget i anpassad grundskola är fortsatt ett prioriterat område och att utveckla undervisningen med utgångspunkt i elevernas behov. En utmaning för anpassad grundskola är att på huvudmannanivå skapa systematik gällande kunskapsuppföljningen hos elever som läser enligt den anpassade grundskolans ämnen och ämnesområden. Betyg kan endast ges till de elever som läser ämnen och som begär betyg. Elevernas kognitiva förutsättningar skiljer sig dessutom mycket åt, vilket gör det svårt att dra långtgående slutsatser utifrån resultaten och göra jämförelser över tid.

Prioriteringar

- Fortsatt fokusera på att utveckla undervisningskvaliteten bland annat genom ett treårigt samarbete med Ifous (Innovation, forskning och utveckling i skola och förskola).

En likvärdig skola

Utmaningar

En förutsättning för ökad likvärdighet är kompetensförsörjningen och att skolor har svårt att rekrytera personal och i synnerhet behörig personal för den anpassade grundskolan. Antalet elever i målgruppen ökar och en utmaning är tillgången till skollokaler. Förvaltningen behöver därför bygga ytterligare lokaler som är flexibla och anpassade för skolformen.

Prioriteringar

- Erbjuder personalen riktad kompetensutveckling.
- Stärker personal i anpassad grundskola i sin yrkesutövning samt ökar antalet förstelärare inom skolformen.

En effektiv skolverksamhet

Utmaningar

Förvaltningen arbetar tillsammans med skolorna för att utveckla former för att systematiskt synliggöra elevernas kunskapsutveckling och måluppfyllelse i den anpassade grundskolan. Genom kontinuerliga uppföljningar på elev- och grupp-nivå ska tidiga insatser och resurser riktas utifrån behov.

Prioriteringar

- Ta fram kriterier för god kvalitet inom den anpassade grundskolan och fortsätta det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på uppföljning av elevernas kunskapsutveckling.

Gymnasieskola

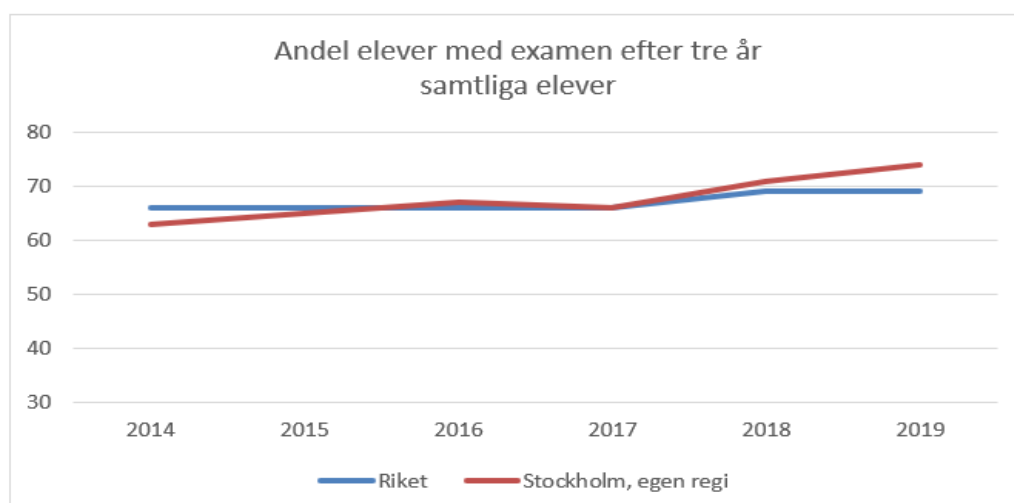
Gymnasieskolans utmaningar beskrivs i det följande utifrån de tre övergripande målen *goda skolresultat*, *en likvärdig skola* och *en effektiv verksamhet*.

Goda skolresultat

Utmaningar

Stockholms stads gymnasieskolor har över tid ökat genomströmningen då en större andel av de elever som påbörjar sina gymnasiestudier också erhåller examen. Andelen ligger nu över riksgenomsnittet.

Figur 1: *Andel elever med examen efter tre år 2014 - 2019*

Även betygsresultaten är höga och ligger högre jämfört med andra kommunala huvudmän och jämfört med riket som helhet.

Tabell 6: *Genomsnittlig betygspoäng 2020 - 2022*

Betygsresultat	Examensbevis		
	2020	2021	2022
Betygspoäng	15,9	15,9	16,1
Andel elever med minst E i alla kurser, procent	80	81	80

Även om resultaten över lag är goda inom gymnasieskolan finns utmaningar.

Genomströmning och måluppfyllelse på yrkesprogrammen behöver öka. Andelen elever med examen från ett yrkesprogram har sjunkit under de senaste två åren. En möjlig förklaring är att pandemin har påverkat yrkesprogrammen mer negativt då praktiska moment kan ha påverkats av distansundervisning.

Genomströmningen och måluppfyllelsen för obehöriga elever behöver öka. Andelen elever som tar en examen är lägre än i riket och i övriga storstäder.

Frånvaron är fortsatt hög efter pandemin. Det är angeläget att frånvaron minskar och att eleverna deltar i undervisningen på plats. Orsakerna till den höga frånvaron behöver analyseras för att kunna identifiera och införa åtgärder.

Elevehälsan behöver fortsätta utvecklas för att i större utsträckning arbeta hälsofrämjande och förebyggande och integrerat med undervisningen.

Förvaltningen arbetar strukturerat för att öka genomströmningen och gymnasieskolornas måluppfyllelse. I arbetet ingår perspektiv som ledning och styrning, bemötande och anpassningar utifrån elevers förutsättningar och behov, systematiskt kvalitetsarbete samt programsammansättning på enskilda skolor. Behovet av utvecklingsinsatser varierar mellan skolor och inom en skola baserat på vilka förutsättningar och vilket program som avses.

Prioriteringar

- Följa upp och analysera måluppfyllelsen inom yrkesprogrammen ytterligare för att kunna sätta in rätt åtgärder som ökar måluppfyllelsen.
- Utredda och analysera orsakerna till den höga frånvaron för att identifiera och införa åtgärder som kan minska frånvaron.

En likvärdig skola

Utmaningar

Stockholms stads gymnasieskolor har i jämförelse med övriga storstäder en högre andel elever på högskoleförberedande program och en lägre andel elever som går ett yrkesprogram. Andelen elever som går ett introduktionsprogram är också lägre. Föräldrarnas utbildningsnivå är generellt sett högre jämfört med övriga storstäder och det påverkar elevernas val av program. Dessa tendenser har förstärkts över tid. Programvalen är ofta könsbundna vilket

bidrar till en könssegregation.

En utmaning i arbetet med ökad likvärdighet är att gymnasievalets antagning baseras på elevens meritvärde vilket bidrar till att minska likvärdigheten. Konkurrensen är stor och elever med höga meritvärden har fler valmöjligheter när de söker till gymnasieskolan än elever med lägre meritvärden. Merparten av Stockholms stads gymnasieskolor är attraktiva, vilket får till följd att det krävs höga meritvärden för att antas till dem. Konsekvensen blir att elever folkbokförda i Stockholms stad som har låga meritvärden inte har samma möjlighet att komma in på stadens skolor, se tabell nedan.

Tabell 7: *Andel studievägar per meritvärdesintervall på högskoleförberedande program 2022 (exklusive studievägar med färdighetsprov).*

Huvudman	Median meritvärde		
	Under 230	230–275	Över 275
Stockholms stad – egenregi	15%	33%	52%
Annan kommunal huvudman	25%	36%	39%
Fristående huvudman	32%	40%	28%
Summa	27%	38%	35%

Sammantaget behöver förvaltningen i större utsträckning än i dag kunna fördela resurser efter behov för att öka likvärdigheten.

Prioriteringar

- Strukturersättningens omfattning behöver ökas så att möjligheten att fördela mer resurser till de skolor som har störst behov blir större.
- Fortsatt arbete med strategiska insatser för att öka likvärdigheten genom exempelvis fördelning av verksamhetsstöd och andra insatser på skolnivå.
- Arbete med programsammansättningen på enskilda skolor för att öka inkludering och mångfald av elever.

En effektiv verksamhet

Utmaningar

Ett brett och allsidigt utbud är en grundförutsättning för att blivande gymnasieelever ska kunna antas på ett gymnasieprogram som möter deras intressen såväl som arbetsmarknadens behov. Det ökar förutsättningarna att eleverna tar sin examen och kommer in på arbetsmarknaden eller högre utbildning efter gymnasiet.

Befolkningsutvecklingen i regionen ser ut att stabilisera sig jämfört med tidigare års nedskrivningar. Elevökningen pågår fram till och med år 2027 för att därefter plana ut. Det är en utmaning att kostnadseffektivt anpassa lokalkapacitet och antalet utbildningsplatser i relation till behoven samtidigt som andra huvudmäns utvecklingsplaner är mer eller mindre okända.

Antalet elever folkbokförda i Stockholms stad ökar mer än antalet elever folkbokförda i

övriga kommuner kommande planeringsperiod. Behovet av fler platser är därför större i lägeskommun Stockholm jämfört med övriga länet. Samtidigt finns idag ledig kapacitet i regionen, lägeskommun Stockholm och i stadens egna gymnasieskolor. För en kostnadseffektiv skolverksamhet bör befintliga lokalresurser nyttjas så långt som möjligt före investeringar i nya lokaler.

För att stockholmselever fortsatt ska ha möjlighet att gå i en gymnasieskola i lägeskommun Stockholm, när elevantalet ökar, behövs ytterligare ökning av kapaciteten.

Det är angeläget att motivera fler elever att välja ett yrkesprogram och insatser görs för att förändra sökmönster. Det är en utmaning att upprätthålla en kostnadseffektiv verksamhet när det finns ett överutbud på platser inom yrkesprogrammen både i staden och regionen som helhet.

Utmaningar till följd av förändringar i lagstiftning

Alla yrkesprogram ska ge grundläggande högskolebehörighet från och med höstterminen 2023. Det innebär bland annat utökad undervisningstid. Kommunerna har fått statsbidrag för genomförandet.

Ämnesbetyg införs i gymnasieskolan och tillämpas från den 1 juli 2025. Det innebär nya ämnesplaner, programstrukturer, programmål och examensmål. Detta är stora förändringar som är resurskrävande och som kommer att påverka verksamheten under flera år framåt.

Från och med 2025 ska utbud och dimensionering av gymnasieutbildning i större utsträckning ta hänsyn till arbetsmarknadens behov. Förändringen ställer ökade krav på samplanering inom den gemensamma gymnasierregionen och med vuxenutbildningen.

Prioriteringar

- Fortsatt samplanering såväl inom staden som inom gymnasierregionen för att kunna växa ekonomiskt hållbart samt möta ny lagstiftning om utbud och dimensionering av gymnasieutbildning och vuxenutbildning.
- Fortsatta insatser för att motivera fler elever att söka yrkesprogram genom ökad branschsamverkan, kommunikationsinsatser och studie- och yrkesvägledning.
- Införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan kommer att kräva förberedelser och planering under flera år framöver.

Anpassad gymnasieskola

Den anpassade gymnasieskolans utmaningar beskrivs i det följande utifrån de tre övergripande målen *goda skolresultat*, *en likvärdig skola* och *en effektiv verksamhet*.

Goda skolresultat

Utmaningar

Utbildningen inom den anpassade gymnasieskolan ska genomföras utifrån varje elevs förutsättningar och ge möjlighet till förberedelse för etablering på arbetsmarknaden. Förvaltningens målsättning är att kvalitetssäkra utbildningen och öka likvärdigheten för eleverna. Det förändringsarbete som pågår behöver fortsätta och följas upp.

Det är en utmaning när utbildning ska individanpassas som inom den anpassade gymnasieskolan. Utbildningsuppdraget behöver stärkas mot mer av utbildning och mindre av omsorg.

Den samordning som genomförts där program inom anpassade gymnasieskolan samordnats med motsvarande yrkesprogram innebär att flera skolor har fått ett nytt utbildningsutbud. Det finns ett behov av att stärka kompetensen på dessa skolor.

Prioriteringar

- Fortsätta utvecklingsarbetet för att nå full effekt av den samordning som nu är gjord där program inom anpassade gymnasieskolan samordnats med motsvarande yrkesprogram på stadens skolor.
- Förvaltningens deltagande i 3-årigt forskningsprojekt IFOUS. Syftet är att stärka utbildningsuppdraget. Samtliga skolor deltar i någon form.
- Utveckla resultatuppföljningen med mer kvantitativa inslag som ett stöd i analyser och resultatdialoger för att höja kvaliteten i utbildningen.

En likvärdig skola

Utmaningar

Ersättningsnivån inom staden för elever inom olika behovsgrupper skiljer sig åt mellan anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola. Schablonnivån för elever i de högsta behovsgrupperna behöver ses över.

Skilda ekonomiska förutsättningar mellan anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola ger gymnasieskolorna sämre förutsättningar att kunna ge elever i behov av extraordinärt särskilt stöd de anpassningar som denna målgrupp behöver.

Prioriteringar

- Justering av nuvarande ersättningssystem så att nivån motsvarar elevernas behov och förutsättningar i likhet med nivåerna i den anpassade grundskolan

En effektiv verksamhet

Utmaningar

Eleverna inom den anpassade gymnasieskolan omfattas inte av regionens samverkansavtal, vilket innebär att Stockholms stad behöver uppfylla hemkommunsansvaret och säkerställa tillräckligt antal utbildningsplatser.

Staden erbjuder samtliga nationella program i egen regi och där finns tillräcklig kapacitet i förhållande till elevvolymerna. Det individuella programmet erbjuds i två av stadens gymnasieskolor. Där täcker inte utbudet behovet av platser för elever folkbokförda i Stockholms stad. Därför är det samlade utbudet viktigt för att stadens elever ska få en plats.

Det är en utmaning att skapa en hållbar och kostnadseffektiv organisation i egen regi för det individuella programmet. Elevsammansättningen har förändrats över tid och verksamheten behöver kontinuerligt anpassas för att möta dessa förändringar. Antalet elever fluktuerar över

tid mellan årskullar. Det är en personalintensiv verksamhet där det kan vara svårt att rekrytera och behålla kompetent personal över tid. Skolornas geografiska placering (centrum och syd) gör också att flera elever har långa resvägar.

Prioriteringar

- Förvaltningens arbete för att tillskapa ytterligare platser inom individuella programmet som på ett bättre sätt ska möta elevernas behov, utveckla arbetsmiljön och minska restiden för enskilda elever fortsätter.

Gemensamma utmaningar

I detta avsnitt beskrivs de utmaningar som är gemensamma för nämndens verksamheter.

En grön och fossilfri skola

Utmaningar

Stadens högt ställda miljömål är en stor utmaning för varje skola. Arbetet kräver en tydlig styrning men också stöd kring kompetens och prioriteringar.

Stockholms stad har en stor mängd styrdokument inom miljöområdet med många konkreta aktiviteter som åligger skolor och andra verksamheter. För att skolorna ska kunna prioritera de insatser som ger störst positiva effekter på miljö och klimat krävs att stadens kompetensstöd inom miljöområdet fortsätter att utvecklas.

Arbetet för en grön och fossilfri skola innebär konkreta utmaningar i vardagen. Ett exempel är avfallshantering, där många skolor saknar ändamålsenliga utrymmen. Ett annat exempel är klimatmålen kopplade till skolmåltider, som innebär stora förändringar i skolornas menyer. Förvaltningen behöver under den kommande treårsperioden prioritera arbetet för att underlätta skolornas måluppfyllelse, och tydliggöra vilka områden som har högst prioritet.

Skolmåltider och skolkök har stor påverkan på en rad prioriterade områden som klimatpåverkan, biologisk mångfald, kemikalieanvändning, avfallshantering och energiförbrukning. Förvaltningen kommer under planeringsperioden därför ha särskilt fokus på skolköken.

Prioriteringar

- Minska negativ påverkan på miljön från skolmåltider och skolkök.
- Öka andelen ekologiska livsmedel.

Digitalisering

Utmaningar

De pågående upphandlingarna av delar av skolplattformen där avtal löper ut är av strategisk betydelse och har hög prioritet. Arbetet förutsätter att såväl ekonomiska som tekniska och verksamhetsmässiga resurser kan prioriteras i tillräcklig omfattning för att säkerställa ett lyckat införande av systemstöd. Under året initieras även en förstudie för kommande upphandling av barn- och elevregister. Under de närmaste åren behöver även förberedelser för

nästa upphandling av gemensamt IT-stöd (GSIT) initieras.

Arbetet med hur molntjänster med överföring till tredje land ska hanteras fortsätter. Om de legala förutsättningarna inte förändras kan det vid ett byte av digitala stöd komma att påverka de pedagogiska verksamheterna på ett genomgripande sätt eftersom nya digitala stöd i så fall behöver upphandlas och implementeras i verksamheterna. I dagsläget existerar inga digitala stöd som fullt ut erbjuder samma funktionalitet som de befintliga och som uppfyller dataskyddsförordningen (GDPR). Det är därför centralt att den fortsatta utredningen fortgår i samverkan med stadsledningskontoret och berörda förvaltningar.

Förvaltningen har också utmaningar med att säkerställa tillräckliga rapportunderlag från olika verksamhetssystem. När avtal för nya systemstöd till Skolplattformen är på plats behöver förutsättningar och behov analyseras och identifiera vilken utveckling av rapporter i Beslutsstöd som är nödvändig att göra.

Parallellt pågår arbetet med att implementera strategin för skolans digitalisering i verksamheterna. Skolverket har redovisat ett förslag till ny nationell strategi för digitalisering som regeringen väntas anta under 2023. Den nya strategin väntas höja ambitionsnivån ytterligare och betona vikten av att digitala hjälpmedel ska bidra till att utveckla undervisningens kvalitet.

Sammantaget är de kommande 3–5 åren strategiskt mycket viktiga för att stadens pedagogiska verksamheter ska erbjudas ändamålsenliga och kostnadseffektiva digitala stöd.

Prioriteringar

- Genomföra upphandling av delar av skolplattformen
- Fortsätta utreda molntjänster med överföring till tredje land i samverkan med stadsledningskontoret

Kompetensförsörjning

Utmaningar

Utbildningsförvaltningen är en attraktiv arbetsgivare med fokus på att erbjuda sina lärare, chefer och övriga medarbetare goda utvecklingsmöjligheter, bra anställningsvillkor samt en god arbetsmiljö. Detta skapar bra förutsättningar för kompetensförsörjning på kort och lång sikt. Betydelsen av kompetent och motiverad personal kan inte underskattas. Därför arbetar utbildningsförvaltningen ständigt med kompetensförsörjningens olika delar; utveckla, behålla, attrahera, rekrytera, introducera och avsluta.

Utbildningsförvaltningen har ett starkt arbetsgivarvarumärke och därför goda förutsättningar för att möta rekryteringsutmaningar, trots en lärarbrist på nationell nivå. Söktrycket vid rekrytering av lärare till stadens skolor är i allmänhet högt och personalomsättningen ligger på en rimlig nivå. På stadens skolor är också legitimationsgraden bland lärarna hög. Inom grundskolan har idag 91 procent av lärarna legitimation och för den anpassade grundskolan är motsvarande siffra 87 procent. I stadens gymnasieskolor är lärarnas legitimationsgrad 95 procent respektive 92 procent i den anpassade gymnasieskolan.

Skolor med högt socioekonomiskt index har ofta en något lägre grad legitimerade och

ämnesbehöriga lärare. Intressant är att det även inom de av stadens skolor som har höga socioekonomiska index finns skolor som har 100 procent legitimerade lärare. Svårigheter i kompetensförsörjningskedjan är främst kopplade till vissa typer av tjänster och inom vissa verksamheter.

Inom grundskolan finns det till exempel stora behov av lärare inom matematik, naturorienterade ämnen och slöjd. Inom gymnasieskolan är utmaningarna mindre, men även här finns brist på lärare i matematik och naturorienterade ämnen. I anpassade grund- och gymnasieskolan är utmaningarna mer omfattande och behovet av kompetent personal är stort. Delvis gäller det speciallärare och specialpedagoger men även tillräckligt kvalificerade elevassistenter. Rektorer uppger också svårigheter att rekrytera och behålla personal för skolornas särskilda undervisningsgrupper.

Kompetensförsörjningssvårigheter finns också för vissa delar av elevhälsans professioner.

Utbildningsförvaltningen arbetar strategiskt med kompetensförsörjning och vill den kommande treårsperioden fokusera på att stärka attraktiviteten för de skolor och verksamheter som har särskilda rekryteringsutmaningar. Det gäller exempelvis anpassade grund- och gymnasieskolor och skolor med svårare förutsättningar och elevunderlag. Bland dem finns skolor i stadens särskilt utsatta områden.

Närmare beskrivning av rekryteringsutmaningar, personalbehov och insatser finns i bilaga 3, kompetensförsörjningsplan.

Prioriteringar

- Insatser för att stötta skolorna med kompetensförsörjning av lärare och annan personal där det finns en brist.
- Särskilt fokus på insatser till skolor i utsatta områden med lägre grad av legitimations- och ämnesbehörigheter.
- Rekrytering av kompetent personal till anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola.
- Fortsätta att ge skolledare och andra chefer goda förutsättningar för att leda och utvecklas med förvaltningens verksamheter.

Lokalförsörjning

Utmaningar

Det senaste årets ränte- och prisutveckling påverkar kostnadsläget för nämndens lokalförsörjning starkt. På grund av höjd internränta och ökade kostnader generellt beräknas kostnaderna 2023 bli cirka 10 procent högre än i tidigare beräkningar. Både räntor och prisökningstakten väntas sjunka något från och med 2024, men utvecklingen är mycket osäker. Avvikelser får stora konsekvenser för lokalkostnaderna och därmed för nämndens totala kostnader, eftersom lokalkostnaderna står för ungefär 25 procent av kostnaderna för den egna skolverksamheten.

Den förväntade demografiska utvecklingen har de senaste åren justerats ned år för år, och så sker återigen i 2022 års elevantalsframskrivningar som ligger till grund för årets

lokalförsörjningsplan. I bilaga 4 *Lokalförsörjningsplan* visas hur den planerade kapaciteten i slutet av planeringsperioden har justerats ned med cirka 4 000 platser i grundskolan, jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan. Trots det innebär ett sjunkande elevantal i grundskolan kommande år, i kombination med stigande priser på byggmarknaden och ett behov att ersätta tillfälliga lösningar med permanenta, att förvaltningens hyreskostnader per elev kommer att stiga inom framför allt grundskolan.

Förvaltningen arbetar ständigt för att genomföra kostnadseffektiva projekt men ser trots det att ett antal projekt kommer att behöva genomföras under första planeringsperioden som innebär mycket höga kostnader per elevplats. Kostnaden vid nybyggnation kommer kraftigt överstiga stadens styrande nyckeltal 30 000 kr per plats, vilket också är ett faktum för redan genomförda projekt där tidigare beslut tagits understigande det styrande nyckeltalet. Dessa dyra projekt behöver finansieras främst genom en lägre framtida projektvolym. Utifrån rådande förutsättningar, ramar och kravställningar behöver nya och relevanta nyckeltal tas fram för att vara ett stöd i styrningen av stadens lokalförsörjning.

På längre sikt förväntas antalet barn och unga i grundskoleåldern återigen öka till följd av stadens omfattande bostadsbyggande. Stora delar av den prognostiserade ökningen av barn och unga förväntas ske i anslutning till större exploateringsområden. För att hålla ned dagens kostnader finns dels ett behov av att i vissa fall kunna reservera mark för framtida skolbyggnation utan att behöva påbörja en detaljplaneprocess, dels ett behov av att inte behöva betala tomträttsavgälder i många år för skolor som kanske inte ens blir byggda, i de fall en detaljplaneprocess har genomförts. Med nuvarande regler behöver förvaltningen betala miljontals kronor årligen från dagens skolpeng för detaljplaneprocesser med tillhörande utredningar och tomträttsavgälder för skolor som kanske inte ens blir byggda när detaljplanen är fastlagd.

Utbildningsförvaltningen önskar en översyn av finansiering som ska bekosta klimatåtgärder kopplade till stadens mark och fastigheter. Risken är annars att denna kostnadspost behöver tas från befintlig budget och påverka andra uppdrag negativt.

Hyreskostnadsutvecklingen för nämndens lokaler beskrivs översiktligt i avsnitt 3. I bilaga 4, 4.1 och 4.2 beskrivs nämndens lokalplanering i detalj.

Prioriteringar

- Prioritera tydligt mellan och inom lokalprojekt för att hålla nere kostnader.
- Ta fram nya och relevanta nyckeltal för styrningen av stadens lokalförsörjning utifrån rådande förutsättningar, ramar och kravställningar.
- Undersöka alternativa sätt att hantera markreservationer och utredningar relaterade till detaljplaneprocesser, så dagens skolpeng i sin helhet kan användas till dagens skolverksamhet.
- Genomföra en översyn av finansieringen av klimatåtgärder kopplade till stadens mark och fastigheter.

Ekonomistyrning

Utmaningar

De kommande åren står stadens skolor som drivs i egen regi, framför allt grundskolan, inför stora ekonomiska utmaningar. Färre grundskoleelever genererar lägre intäkter till verksamheten, vid oförändrad schablonnivå. Samtidigt ökar lokalkostnaderna. Det beror både på att sedan länge planerade skolor färdigställs och att tillfälliga lokaler måste ersättas av permanenta, och på höjda internräntor och ökad indexering av lokalhyornas driftskostnadsdel.

Prioriteringar

- Åtgärder för att möta vikande intäkter och ökade kostnader som ställer allt högre krav på att förvaltningens resurser används effektivt.

4 Sammanfattande ekonomisk analys

Utbildningsnämndens underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 baseras på budget 2023. De beräkningar som redovisas utgår från prisnivån 2023. Beloppen i kalkylen bygger på nu kända förhållanden och antaganden om utvecklingen de närmaste åren, och behöver ses över inför det slutliga arbetet med budget 2024.

4.1 Drift

Nämndens budgetram bygger i huvudsak på kommunfullmäktiges ersättning (schabloner) per barn och elev i de verksamheter som förvaltningen fördelar resurser till. Kostnaderna påverkas främst av antalet barn och elever i verksamheten, av löneutvecklingen för den egna personalen och av lokalkostnadernas utveckling. År 2023 har förvaltningen haft stora kostnadsökningar, med en höjning av pensionskostnaderna på cirka 380 mnkr jämfört med 2022, lokalkostnadsökningar på drygt 200 mnkr till följd av höjd internränta och hyresindexering, samt kraftigt höjda matkostnader. Sammantaget överstiger kostnadsökningarna årets schablonhöjning.

I tabellen nedan visas kommunfullmäktiges (KF:s) budgetram och de kostnadsförändringar som prognostiseras under planperioden.

Tabell 8: Budgetram och beräknat behov, mnkr

Utbildningsnämnden, mnkr	KF 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2026 jfrt KF 2023
Kostnader	19 495	19 471	19 471	19 471	-23
Intäkter	-533	-525	-525	-525	8
KF:s budgetram	18 962	18 946	18 946	18 946	-15
Ändrade behov, årlig förändring, mnkr		578	108	331	1 017
Prestationer, samtliga barn och elever		84	68	28	180
Kostnadsökning kommunal verksamhet		494	40	303	837
Löneutveckling egen regi		201	205	209	614
Pensionskostnader		190	-190		0
Lokalkostnadsökning som inte finansieras av prestationsökning, egen regi		103	26	94	223

Nämndens budgetram anpassas per automatik till förändringarna i antalet barn och elever (prestationer) via schablonerna. Kostnadsökningar i den egna skolverksamheten kan hanteras genom effektivisering av verksamheten, genom justering av schablonerna eller genom en kombination av de två.

De väntade kostnadsökningarna för den kommunala verksamheten uppgår till sammanlagt 578 mnkr 2024. Av dessa avser 190 mnkr ytterligare pensionskostnadsökningar utöver de som realiserats under 2023. Prognoserna visar sedan kraftigt sjunkande pensionskostnader från och med 2025. Omfattningen av sänkningen är beroende av inflationsutvecklingen och en ny bedömning görs i planeringsunderlaget för 2025.

I tabellen nedan fördelas kostnadsökningen 2024 på grund- och gymnasieskola, och tillräcklig schablonhöjning för respektive verksamhet redovisas.

Tabell 9: Kostnad för en eventuell schablonhöjning 2024

	Grundskola, inklusive fritidshem och anpassad grundskola	Gymnasieskola inklusive anpassad gymnasieskola
Total kostnadsökning inom schablonen, kommunal verksamhet, mnkr	417	77
Tillräcklig schablonhöjning, %	4,2%	3,4%
Skolpeng kommunal skola, % av ny schablon	71,1%	69,5%
Kostnadsökning KF till följd av höjda schabloner (inklusive effekt på ersättning till andra huvudmän)	543	123

För grundskolan krävs en schablonhöjning på 4,2 procent 2024 för att finansiera kostnadsökningarna. Med en sådan höjning skulle 71,1 procent av schablonen kunna betalas ut i skolpeng till stadens egna grundskolor. Då hänsyn tas till effekten av att schablonen höjs för alla huvudmän blir merkostnaden för kommunfullmäktige 543 mnkr.

För gymnasieskolan är beräkningen av tillräcklig schablonhöjning mer komplex eftersom resultatet beror på den totala effekten av volymförändringar, hur schablonerna inom kommunförbundet Storsthlm's samverkansområde utvecklas och på hur respektive huvudmans program-mix ser ut. Beräkningen att en höjning av schablonen på 3,4 procent behövs baseras på behoven för egen regi. Om höjningen på länsprislistan blir lika stor blir merkostnaden 2024 cirka 123 mnkr.

Utvecklingen av intäkter och kostnader beskrivs närmare nedan.

Barn- och elevutveckling

I tabellen nedan visas förväntade förändringar av antal barn och elever som bor i Stockholm 2024–2026. För 2024 visas förändringen jämfört med antagandena i kommunfullmäktiges (KF) budget 2023.

Tabell 10: Årliga förändringar av antal barn och elever

Verksamhet	Plan 2024	2025	2026	Summa tre år
Fritidshem	-6	-141	-224	-371
Grundskola	701	-363	-575	-237
Anpassad grundskola	42	-5	-7	30
Gymnasieskola	-300	972	854	1 526
Anpassad gymnasieskola	76	17	14	107

Barn- och elevutvecklingen per typ av huvudman beskrivs i bilaga 2.

Effekterna av de årliga förändringarna av antal barn och elever på kommunfullmäktiges schablonersättning, baserat på 2023 års schabloner, redovisas i tabell 8.

Tabell 11: Budgeteffekt av förändringar av antal barn och elever, mnkr

Kostnaden för beräknade förändringar av prestationer med nuvarande schablonnivåer, mnkr	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Summa tre år
Fritidshem	0	-8	-12	-21
Grundskola	69	-36	-57	-23
Anpassad grundskola	21	-3	-4	15
Gymnasieskola	-33	108	95	170
Anpassad gymnasieskola	28	6	5	39
Summa prestationsökning	84	68	28	180

Tilläggschablonen lägre för anpassad gymnasieskola än för anpassad grundskola

Grundschablonen 2023 för anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola är på samma nivå. Tilläggschablonen skiljer sig dock åt mellan skolformerna. Det gör att schablonen för anpassad grundskola är mellan 5 och 8 procent högre. Exempelvis är totala schablonen 2023 för behovsgrupp 3 för en elev i anpassad grundskola 443 365 kr och 413 734 kr för anpassad gymnasieskola.

Kostnaderna är högre för undervisning i anpassad gymnasieskola. I stadens redovisning 2021 av kostnaderna till statistikmyndigheten SCB var kostnaderna i genomsnitt 400 000 kronor per elev för anpassad gymnasieskola och 350 000 kronor per elev för anpassad grundskola.

Viktiga förklaringar till skillnader i kostnaderna är att anpassad gymnasieskola erbjuds i nio nationella program samt ett individuellt program. Det leder till ett större utbud av kurser med mindre undervisningsgrupper. Den redovisade personaltätheten stärker bilden. Antal elever per heltidstjänst lärare för läsåret 2021/22 är 5,5 i anpassad grundskola och 5,2 i anpassad gymnasieskola.

Tilläggschablonen för anpassad gymnasieskola är lägre än den för anpassad grundskola, trots att resursbehoven är minst lika stora. En höjning av tilläggschablonen till samma nivå som för anpassad grundskola skulle medföra en sammanlagd kostnadsökning på 11,5 mnkr.

Kommunal skolverksamhet

De ekonomiska förutsättningarna för den kommunala skolverksamheten påverkas, utöver av schablonerna, främst av kostnaderna för löner och lokaler.

Elevantalsutveckling

Effekten av de årliga prestationsförändringarna för den kommunala verksamheten, vid nuvarande schablonnivåer, redovisas i tabell 9.

Tabell 12: Budgeteffekt av förändringar av antal barn och elever kommunal skola, mnkr

Kostnaden för beräknade förändringar av prestationer med nuvarande schablonnivåer, mnkr	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Summa tre år
Grundskolan, anpassad grundskola och fritidshem	68	-35	-54	-21
Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola	3	47	41	91
Summa ökning egen regi	71	12	-14	69

Löner och lönekostnader

I tabellen nedan visas löneökningarna på utbildningsförvaltningen de senaste fem åren.

Tabell 13: Löneutveckling, procent

Genomsnitt, hela förvaltningen	2018	2019	2020	2021	2022	Medel 2 år	Medel 5 år
Procent	2,3	2,4	2,1	2,1	2,2	2,15	2,22

Det råder ovanligt stor osäkerhet kring de kommande årens löneutveckling. Osäkerheten har flera orsaker, däribland hög inflation, arbetskraftsbrist inom välfärdsområdet och ett osäkert konjunkturläge. Det så kallade märket för 2023 är ännu inte satt.

Mot bakgrund av den nya makroekonomiska situationen förväntas en något högre löneökningstakt de kommande åren. Med en hypotetisk löneökning på 3,2 procent 2023 och

2,5 procent årligen därefter för samtliga tillsvidareanställda medarbetare i förvaltningen ökar lönekostnaderna 2024–2026 enligt tabell 11 nedan, baserat på lönesumman för förvaltningens anställda i januari 2023.

Tabell 14: Lönekostnadsökning vid oförändrad personalstyrka, mnkr

	2024	2025	2026	Summa tre år
Ökning jämfört med föregående år	201	205	209	614

Den kraftiga höjningen av prisbasbeloppet 2022 medför tillsammans med effekterna av ett reviderat kollektivavtal en stor ökning av kostnaderna för avtalspensioner 2023. PO-tillägget på lönekostnaden uppgår 2023 till 46 procent, jämfört med 41 procent tidigare år. År 2024 väntas en ytterligare ökning av pensionskostnaderna, motsvarande en höjning av PO-tillägget på ytterligare 2,5 procentenheter till 49 procent. Baserat på lönesumman i januari 2023 kan kostnaden för det 2024 uppskattas till ytterligare 190 mnkr, utöver den i tabell 14 redovisade lönekostnadsökningen. Enligt SKR:s prognos väntas pensionskostnaderna sedan sjunka från och med 2025, till följd av lägre prisökningstakt i ekonomin.

Lokalkostnader

Den totala årliga lokalkostnaden för skolorna i egen regi beräknas vara 232 mnkr högre 2026 jämfört med 2023.

Grundskola och anpassad grundskola

I tabell 15 redovisas lokalkostnadernas utveckling under planperioden, tillsammans med förväntat antal elever samt kostnaden i kronor per elev.

Tabell 15: Lokalkostnad grundskola och anpassad grundskola (15 feb -23)

	2023	2024	2025	2026
Årshyra exklusive hyreshöjning, mnkr1	2 109	2 135	2 130	2 171
Hyreshöjning, mnkr2	0	64	78	96
Övriga lokalkostnader, mnkr3	168	168	168	168
Summa lokalkostnader, mnkr	2 278	2 367	2 376	2 435
Lokalkostnadsförändring mot föregående år, mnkr		89	10	59
Lokalkostnadsförändring som täcks av schablonintäkter, mnkr		-8	-14	-18
Ofinansierad lokalkostnadsförändring (+) eller budgetutrymme (-), mnkr		97	24	77
Total elevantalsprognos kommunal skola, antal	79 493	79 397	79 099	78 633
Lokalkostnad per elev, kronor	28 651	29 809	30 043	30 972
Lokalkostnadens andel av schablonen	23,40%	24,40%	24,60%	25,40%

1) Årshyra exklusive hyreshöjning är lika med den årshyra som redovisas i bilaga 4 Lokalförsörjningsplan.

2)) Avtalen med SISAB innebär en årlig uppräknings av befintliga hyror genom indexering, och effekten av det redovisas separat på raden Hyreshöjning, mnkr. Indexering har beräknats med 85 % av KPI enligt SKR:s prognos.

3 Ett flertal poster, främst direktkostnader relaterade till projekt som detaljplaner, utredningar m.m., datakommunikation och kapitalkostnader.

Förvaltningens lokalkostnader beräknas öka med drygt 2 000 kronor per elev till 2026. Orsaken är en kapacitetsökning på cirka 900 platser samtidigt som elevantalet väntas sjunka med cirka 900, men också att tillfälliga lösningar ersätts med permanenta och att viktiga förbättringsarbeten genomförs i befintliga lokaler. Lokalkostnaderna som andel av schablonen ökar med två procentenheter under perioden.

Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola

I tabell 16 redovisas lokalkostnadernas utveckling under planperioden, tillsammans med förväntat antal elever i egen regi samt kostnaden i kronor per elev.

Tabell 16: Lokalkostnad gymnasieskola och anpassad gymnasieskola (15 feb -23)

	2023	2024	2025	2026
Årshyra exklusive hyreshöjning, mnkr1	443	449	464	490
Hyreshöjning, mnkr2	0	17	21	27
Övriga lokalkostnader, mnkr3	30	30	30	30
Summa lokalkostnader, mnkr	473	496	515	547
Lokalkostnadsförändring, mnkr		22	20	32
Lokalkostnadsförändring som täcks av schablonintäkter, mnkr		17	18	15
Ofinansierad lokalkostnadsförändring (+) eller budgetutrymme (-), mnkr		6	2	17
Total elevantalsprognos kommunal gymnasieskola, antal	18 728	19 216	19 736	20 180
Lokalkostnad per elev, kronor	25 264	25 790	26 106	27 125
Lokalkostnadens andel av schablonen	21,50%	22,00%	22,40%	23,30%

Årshyra exklusive hyreshöjning är lika med den årshyra som redovisas i bilaga 4 Lokalförsörjningsplan.

2 Avtalen med SISAB innebär en årlig uppräknings av befintliga hyror genom indexering, och effekten av det redovisas separat på raden Hyreshöjning, mnkr.

3 Ett flertal poster, främst direktkostnader relaterade till projekt som detaljplaner, utredningar med mera, datakommunikation och kapitalkostnader.

Lokalkostnaderna väntas öka under perioden, samtidigt som antal elever ökar. Sammantaget

leder det till en successiv ökning av lokalkostnad per elev, och en viss ökning av andel av schablonen som krävs för att täcka lokalkostnaderna.

Statsbidrag för likvärdig skola

I statens budget för 2023 har bidraget för likvärdig skola utökats från 6,6 mdkr till 6,7 mdkr för år 2023. Det beräknas minska till 6,6 mdkr 2024 och därefter öka till 6,7 mdkr 2025. Stockholms stad får 351 mnkr för 2023 till verksamheten i egen regi, vilket är en ökning med 7 mnkr.

Statsbidrag för maxtaxa och kvalitetssäkrande/-höjande åtgärder

Statsbidraget till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet minskar något 2023. Fullmäktige riktar ett intäktskrav på nämnden motsvarande hela bidraget.

Från och med 2022 gjordes statsbidraget för kvalitetssäkrande åtgärder om till ett statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan och bidragsramen utökades. Utfallet för Stockholms stad uppgår 2023 till 182,6 miljoner kronor. Av statsbidraget kommer 133,7 miljoner kronor att betalas ut direkt från utbildningsförvaltningen till fristående förskolor, stadsdelsnämnder och förskolenämnden. Det innebär att ett intäktskrav på 48,9 mnkr kvarstår utöver intäktskravet gällande maxtaxa på 200,4 mnkr.

För 2022 och 2023 är statsbidragen följande:

Tabell 17: *Statsbidrag för maxtaxa och kvalitetshöjande åtgärder, mnkr*

Statsbidrag	VP 2022	VP 2023
Maxtaxa	203,6	200,4
Kvalitetshöjande åtgärder i förskolan	158,1	182,6
Summa statsbidrag	361,7	383
Intäktskrav	256,2	252,5
Utbetalning av statsbidrag	109,2	133,7
Differens statsbidrag - intäktskrav + utbet.	-3,7	-3,2

Statsbidragens storlek samt intäktskravet i budget 2023 medför ett behov av minskat intäktskrav med 3,2 mnkr för innevarande år, vilket förvaltningen avser att återkomma med i tertialrapport 1. Intäktskravet kommer att behöva regleras även kommande år.

Risikfaktorer

Efter en period med historiskt låga räntenivåer, då internräntan kunde hållas på 0,5 procent, höjdes den 2023 till 2,2 procent. Förvaltningens beräkningar visar som exempel att en förändring av internräntan med en procentenhet innebär en ökad hyreskostnad på 100 mnkr, och internräntehöjningen leder alltså till en kostnadsökning med cirka 170 mnkr årligen. Räntorna ökar troligen ytterligare de närmaste åren, vilket skulle få stora konsekvenser för nämndens kostnader.

På längre sikt leder ökade räntor till ett minskat bostadsbyggande, vilket kommer att reducera behovet av skollokaler ytterligare jämfört med den senaste elevantalsframskrivningen. Denna

sekundäreffekt av ränteläget verkar dock på längre sikt, och väntas inte vara betydande under planperioden.

Skolornas kostnader för måltider påverkas av inflationen för livsmedel. Om priserna för livsmedel fortsätter att öka leder det till ökad kostnadspress för skolorna.

Löneutvecklingen de närmaste åren är svårbedömd, och en snabbare eller långsammare löneökningstakt än den som ligger till grund för beräkningarna för planeringsperioden får stora konsekvenser. Förvaltningens lönekostnader uppgår till cirka tio miljarder kronor per år, vilket gör att varje procents förändring av lönerna ger en förändring av förvaltningens kostnader om cirka 100 miljoner kronor. Om SKR:s prognos över sektorns pensionskostnader 2024 slår in uppskattas en pensionskostnadsökning på 190 mnkr, utöver kostnaden för förväntad löneutveckling.

Slutligen kan nämnas den pågående upphandlingen av delar av Skolplattformen, som beskrivs i avsnittet *Verksamhetsprojekt* och som medför både verksamhetsmässiga och ekonomiska risker.

4.2 Investeringar

Investeringsmedel används dels till nyetableringsbidrag för nybyggda skolor och befintliga skolor där kapacitetshöjande åtgärder har gjorts, dels till satsningar på digitala verktyg, utbyte av möblemang, köksutrustning, miljö och tillgänglighet.

Utbildningsnämndens investeringsbudget sänktes 2023 till 100 mnkr, från att 2022 ha uppgått till 125 mnkr. Även i KF:s plan för 2024–2025 är ramen 100 mnkr. Bokslutet 2022 visade på ett utfall på 133 mnkr för 2022, och för 2023 avser utbildningsnämnden återkomma i T1 med ett eventuellt behov av utökad ram för året.

Mot bakgrund av flera nyetableringar och andra projekt de kommande åren bedömer utbildningsnämnden att investeringsbehovet uppgår till cirka 132 mnkr 2024, för att därefter sjunka till 125 mnkr 2025 och 115 mnkr 2026. Investeringsbehovet är dock i hög utsträckning styrt av när olika lokalutvecklingsprojekt blir färdigställda, vilket gör det svårt att med precision förutse när i tiden en viss investeringsutgift realiserar.

Kapitaltjänstkostnaderna är beräknade på befintliga, inte avskrivna anläggningstillgångar och utgår från en investering på 100 mnkr 2023 och beräknade investeringsbehov 2024–2026. Den årliga internräntan uppgår till 2,2 procent i denna kalkyl. Kapitaltjänstkostnaderna har beräknats till drygt 125 mnkr årligen 2024–2026, se bilaga 1. Kapitaltjänstkostnaderna finansieras inom den kommunala verksamhetens schablonutdelning.

4.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Under 2022 inleddes upphandlingen av flera delsystem inom it-stödet skolplattformen. Det handlar om system för hantering av frånvaro och närvaro, schemaläggning, elevdokumentation samt planering och bedömning. Verktygen används också av arbetsmarknadsförvaltningen och av stadsdelsförvaltningarna.

I tabell 18 nedan redovisas budgeterade externa kostnader för upphandlingen, uppdelat på

utbildningsförvaltningen och övriga. Själva upphandlingen genomförs i slutet av 2022 och början av 2023, och arbetet med införande i huvudsak under 2024. Samtliga externa kostnader 2023–2025 kommer att nycklas ut på skolor och förvaltningar.

Tabell 18: *Projektbudget för upphandling och införande, mnkr*

Miljoner kronor	2022	2023	2024	2025	2022–2025
Budgeterat UtbF	7,5	20,5	49,1	23,9	101,0
Budgeterat AmF och SdF	0	2,4	6,5	3,2	12,1
Budgeterat totalt	7,5	22,9	55,6	27	113,1
Utfall	5,4	-	-	-	-

Utöver beslutad budget för projektet väntas kostnader på ytterligare 3,0 mnkr uppstå under 2024. Utöver kostnaderna ovan behöver betydande resurser prioriteras internt inom de berörda förvaltningarna. Totalt handlar det om 44 årsarbetskrafter till en lönekostnad på cirka 30 mnkr under perioden, huvudsakligen inom utbildningsförvaltningen.

Risikfaktorer

Vid ett eventuellt överklagande av tilldelningsbeslutet skjuts införandet upp, och vissa merkostnader för personal uppstår. Licenskostnaden för dubbeldrift väntas också bli högre då senareläggandet innebär att nuvarande system måste användas utanför avtalsperioden.

5 Lokalförsörjningsplan

Lokalförsörjningsplanen presenteras i bilaga 4.

6 Övriga redovisningar

Staden som helhet

Utbildningsförvaltningen behöver samarbeta med andra nämnder och bolagsstyrelser inom en rad områden som beskrivs i denna rapport. Nedan ges exempel på prioriteringar under respektive inriktningsmål.

Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

Förvaltningen prioriterar insatser mot särskilt utsatta områden och skolor med större socioekonomiska utmaningar. Att stärka och samordna arbetet mellan skola, stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst, region och polis är en viktig del av arbetet. Tydliga samverkansöverenskommelser behöver utvecklas och följas upp.

Utbud och dimensionering av gymnasieutbildning ska i större utsträckning ta hänsyn till arbetsmarknadens behov. Förändringen ställer ökade krav på samplanering inom den gemensamma gymnasieregionen och med arbetsmarknadsförvaltningen för att säkerställa ändamålsenliga utbildningslokaler. Lagkrav träder i kraft 2025.

Utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen kommer att vidareutveckla samverkan på alla nivåer. Inom samverkan kring yrkesutbildningarna är syftet att erbjuda

ett brett utbud både inom nationella program, introduktionsprogram och vuxenutbildningen.

Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

För att skolor ska kunna prioritera insatser som ger positiva effekter på miljö och klimat krävs ett samarbete inom staden. Det samlade kompetensstödet inom miljöområdet behöver fortsätta utvecklas.

Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb, och bostäder för alla

Från och med 2025 ska utbud och dimensionering av gymnasieutbildning i större utsträckning ta hänsyn till arbetsmarknadens behov. Det förutsätter en fortsatt samplanering såväl inom staden som gymnasierregionen för ekonomisk hållbarhet och för att möta ny lagstiftning.

Medborgarinflytande - elevinflytande

Förvaltningen ska förbättra systematiken i att göra grundskoleelever delaktiga i att utvärdera sitt eget lärande. Elevernas utvärderingar ska användas som ett analysunderlag för att utveckla undervisningen.